

terugblikken op **ongezien**

De kracht van verbeelding als woorden tekortschieten

Thuis Wageningen – oktober 2025

Project - uitgevoerd door Thuis Wageningen, An Kuper en ondersteunende kunstenaars (Mijke Ambaum, Annita van Betuw, Mary Webster, Quinten Diederick) en Cultuurstad Wageningen. Mede mogelijk gemaakt en gefinancierd door het Fonds voor Cultuurparticipatie.

Colofon

Project coördinatoren:

Jesper Broekhof, Thuis Wageningen (thuiswageningen.nl)

Louisa Bosker, Thuis Wageningen

Kunstenaars:

An Kuper, begeleidend kunstenaar

Ondersteunende kunstenaars:

Mijke Ambaum

Annita van Betuw

Mary Webster

Quinten Diederick

Vormgeving:

Talitha Vlastuin (denieuweontwerper.nl)

Communicatie:

Jasper Somsen (jaspersomsen.com) - Cultuurstad Wageningen (cultuurstadwageningen.nl)

Fotografie:

Pagina 3: Jasper Somsen

Overig: Sabine van Stuijvenberg (creatievecommunicatie.com)

Mede mogelijk gemaakt en gefinancierd door

het Fonds voor Cultuurparticipatie (cultuurparticipatie.nl)

Inleiding

Van onzichtbaar naar zichtbaar

'(ON)GEZIEN' is een participatief kunstproject over psychische kwetsbaarheid, verbondenheid en verbeeldingskracht. Vanuit de overtuiging dat kunst kan raken waar woorden tekortschieten, bracht het project inwoners van Wageningen – samen om gevoelens rond psychische kwetsbaarheid te delen en vorm te geven in een creatief maakproces.

Onder begeleiding van kunstenaar An Kuper en verschillende gastkunstenaars ontstond een intensief proces van ontmoeting, expressie en gedeeld leren. Deelnemers onderzochten hun binnenwereld, gaven deze vorm via kunst, en deelden hun resultaten met de buitenwereld tijdens de expositie BinnensteBuiten in het Belmonte Arboretum.

Het doel van (ON)GEZIEN was om een individueel verhaal te verbeelden. Om ruimte te creëren voor menselijkheid – voor verhalen die vaak ongezien blijven, voor kwetsbaarheid als bron van kracht en voor verbindingen tussen mensen die elkaar wellicht niet waren tegengekomen.

Aanleiding

Het project (ON)GEZIEN kwam voort uit drie duidelijke signalen die Thuis Wageningen opving:

1. Toenemende hulpvragen in de Stadskamer van Thuis Wageningen. Van zowel jongeren als ouderen rondom psychische kwetsbaarheid. Waarbij de vaak diagnosegerichte en cognitieve benadering binnen de GGZ weinig tot geen ruimte biedt voor een alternatief hersteltraject waar ruimte is voor zelfexpressie.
2. Uitkomsten van het project 'Goed Gesprek Geldgebrek', waarin veel deelnemers aangaven te worstelen met psychische kwetsbaarheid en behoefte te hebben aan zingeving en sociale verbinding.
3. Signalen uit het zorgnetwerk Vitale Gelderse Vallei, waar jongeren aangaven behoefte te hebben aan nieuwe laagdrempelige mensgerichte vormen van hulp en ondersteuning.

Deze signalen wezen op een duidelijke behoefte en urgentie: nieuwe manieren om psychische kwetsbaarheid bespreekbaar te maken, voorbij de traditionele gespreksvormen. Kunst werd gezien als een krachtig middel om ervaringen tastbaar, zichtbaar en deelbaar te maken. Niet als therapie, maar juist als sociale en creatieve interventie.

Doelstellingen en kernwaarden

Doel

Het inzetten van culturele interventies om enerzijds drempels te verlagen voor het bespreekbaar maken van mentale problemen en anderzijds het bewustzijn en de betrokkenheid bij het publiek te vergroten.

Kernwaarden:
intersectionaliteit, intergenerationeel
leren, veiligheid, verbinding,
creativiteit en gelijkwaardigheid.

Werkwijze en fasering

De eerste bijeenkomsten

Samenvatting

Het maakproces van (ON)GEZIEN bestond uit tien sessies waarin deelnemers stap voor stap hun binnenwereld onderzochten en verbeeldde. Elke sessie had een duidelijke structuur: aankomen, maken, delen en reflecteren. De kunstenaars – onder (bege)leiding van An Kuper – zorgden voor een veilige sfeer waarin iedereen op eigen tempo kon werken. De nadruk lag niet op het resultaat, maar op wat het proces losmaakte.

Ontmoeten en contact maken: veilige basis en vertrouwen creëren

De eerste bijeenkomsten stonden in het teken van ontmoeten en vertrouwen opbouwen. Deelnemers, afkomstig uit verschillende achtergronden en leeftijden, kwamen voorzichtig binnen. Het merendeel had al langer met psychische kwetsbaarheid te maken, anderen waren op zoek naar rust of betekenis. Via simple speelse oefeningen met kleur, vorm en materiaal werd de drempel verlaagd. Ook werd er een gezamenlijk werk gemaakt. Juist de simpele vormen en veel ruimte voor maken werkten heel goed. De groep groeide al snel naar elkaar toe; er ontstond een veiligheidsgevoel..

De middensessies

Van persoonlijke verhalen naar een gezamenlijke boodschap: richting expositie

Hierin verschoof de focus naar onderzoek, reflectie en verdieping. De kunstenaars introduceerden voor deelnemers lastige want abstracte thema's als binnen-buiten, licht en schaduw, en identiteit. Deelnemers werkten individueel, maar bespraken regelmatig wat er gebeurde in hun werk. Het maken werd een vorm van zelfonderzoek. Sommigen verwerkten persoonlijke ervaringen met verlies of angst, anderen ontdekten juist speelsheid en humor. "Ik zie nu dat mijn chaos ook schoonheid heeft," merkte een deelnemer op. De sessies werden een ritme dat houvast gaf – een veilige plek in de week.

Gaandeweg groeide het eigenaarschap. Deelnemers namen meer initiatief, stelden zelf vragen en hielpen elkaar. De kunstenaars begeleidden het proces met aandacht en vertrouwen: soms door stilte te laten vallen, soms door een kleine interventie. Het maakte ruimte voor intuïtie en zelfexpressie.

De laatste fase

Hier richtten de sessies zich op de selectie en vormgeving van de expositie 'BinnensteBuiten'. De groep reflecteerde op hun werken en koos samen welke verhalen ze wilden delen met het publiek. Deelnemers leerden hun werk te presenteren, teksten te schrijven en hun persoonlijke proces te verwoorden. Ook werd er een gezamenlijk werk gemaakt. De sfeer was intens, soms emotioneel, maar vooral trots. "Ik stond daar met mijn schilderij en voelde: dit ben ik, en dat mag gezien worden," zei een deelnemer.

Expositie BinnensteBuiten: presentatie aan publiek en dialog over kwetsbaarheid

Hierin presenteerden de deelnemers hun werk aan een breed publiek. Via de expositie werd het gesprek over psychische kwetsbaarheid geopend.

De afsluitende sessie

Hierin werd er gereflecteerd op het hele traject. Wat begon als een voorzichtige kennismaking tussen mensen was uitgegroeid tot een hechte gemeenschap waarin kunst een taal van verbinding was geworden. Deelnemers gaven aan meer rust, zelfvertrouwen en verbinding te ervaren. "Ik heb geleerd dat er niets mis met mij is en dat de wereld het mag doen met de persoon die ik ben" – aldus een deelnemer.

Het maakproces van (ON)GEZIEN liet zien dat creativiteit een weg opent naar herstel en verbinding. De tien sessies vormden geen lineair pad, maar een gezamenlijke reis waarin elke stap betekenis kreeg.

Realistische hoofddoelen - impact

Realisatie Hoofddoel 1 - Het inzetten van culturele interventies om drempels te verlagen voor het bespreekbaar maken van mentale problemen.

Deelnemers hebben groei in zelfvertrouwen, rust, sociale verbondenheid en openheid ervaren. De wekelijkse bijeenkomsten werden een ankerpunt van betekenis en veiligheid. Kwetsbaarheid werd gezien als kracht en gedeelde menselijkheid. De impact van (ON)GEZIEN op de deelnemers was op verschillende manieren zichtbaar. Wat begon als een voorzichtig experiment groeide uit tot een ervaring van verbondenheid, erkenning en trots.

Persoonlijke groei en zelfvertrouwen:

Door de herhaling van de bijeenkomsten ontstond een ritme en een gevoel van vertrouwen. Het moment waarop deelnemers hun werk toonden aan elkaar of later aan het publiek, werd een mijlpaal. Ze ervoeren dat hun verhaal er mocht zijn en dat het iets teweegbracht bij anderen.

'Ik dacht altijd dat wat ik voelde te klein was om te delen, maar nu zie ik dat het betekenis heeft voor anderen.'

– Deelnemer (ON)GEZIEN

Ervaren van rust en structuur:

De wekelijkse sessies werden door velen ervaren als een ankerpunt in de week. Het samenkomen bood ritme, veiligheid en focus. De maakmomenten — waarin stilte, concentratie en maken centraal stonden — zorgden voor rust en overzicht. Deelnemers gaven aan dat het creatieve proces hielp om gedachten te ordenen en spanning te verminderen.

*“Ik kwam onrustig binnen en ging rustig weer weg.
Hier hoefde niets, en dat gaf ruimte.”*

– Deelnemer (ON)GEZIEN

Doorbreken van eenzaamheid en isolatie:

Door samen te werken, elkaar te ondersteunen en elkaars verhalen te horen, ontstond een gevoel van gemeenschap. De groep werd hecht: mensen toonden belangstelling voor elkaars werk en persoonlijke proces. Die wederzijdse nieuwsgierigheid is een grote opbrengst van het kunstproject.

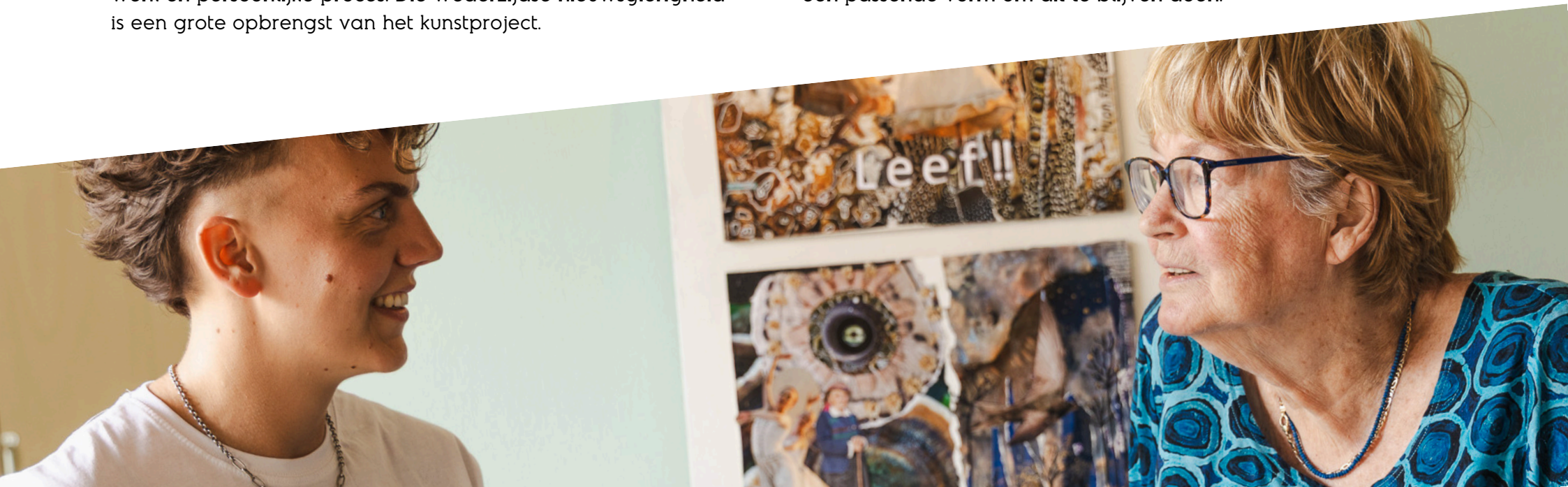
Nieuwe sociale rollen en eigenaarschap:

Tijdens de expositie 'BinnensteBuiten' traden deelnemers op als hosts. Ze begeleidden bezoekers en vertelden over hun werk. Ze maakten samen kunst met bezoekers en stimuleerden gesprekken over psychische kwetsbaarheid. Dit vergrootte hun gevoel van verantwoordelijkheid en eigenwaarde.

‘Ik stond daar ineens te vertellen over wat ik gemaakt had. Dat had ik een paar maanden geleden nooit gedurfd.’ – Deelnemer (ON)GEZIEN

Duurzame samenwerking

Deelnemers aan (ON)GEZIEN hebben aangegeven ook na het project met elkaar verbonden te willen blijven om ook samen te blijven 'maken'. In overleg met Thuis Wageningen wordt er nu gezocht naar een passende vorm om dit te blijven doen.

Realistische hoofddoelen - impact

Realisatie Hoofdoel II – Het vergroten van het bewustzijn en de betrokkenheid bij het publiek

De expositie BinnensteBuiten, het publieke slotmoment van het project (ON)GEZIEN, maakte diepe indruk op bezoekers. Bij de opening van de expositie BinnensteBuiten deelden diverse sprekers hun ervaringen met psychische kwetsbaarheid: de burgemeester van Wageningen, een tweetal deelnemers, An als begeleidend kunstenaar en Jesper van Thuis Wageningen.

Zowel de opening als de andere 7 dagen waarop de expositie voor het publiek en makers opgesteld was, is druk bezocht. Naar schatting is de expositie door 400 mensen bezocht. Vele van hen lieten een reactie achter in het gastenboek. Voor de deelnemers, over het project of iets dat het publiek graag wil delen (met de makers). Door het boek heen stonden verschillende vragen om het publiek hierbij te helpen

Bezoekers waardeerden niet alleen de kunstwerken, maar ook de manier waarop deelnemers aanwezig waren — als gastheer of -vrouw, in gesprek met het publiek, trots op hun eigen werk. Dat maakte de ontmoeting persoonlijk en echt.

“Heel mooi om te zien. Fijne sfeer van openheid drukt het uit.”

“Ik voel trots en liefde bij het bekijken van de expositie. Wat zijn jullie mooie mensen. Het proces en de verbinding is voelbaar.”

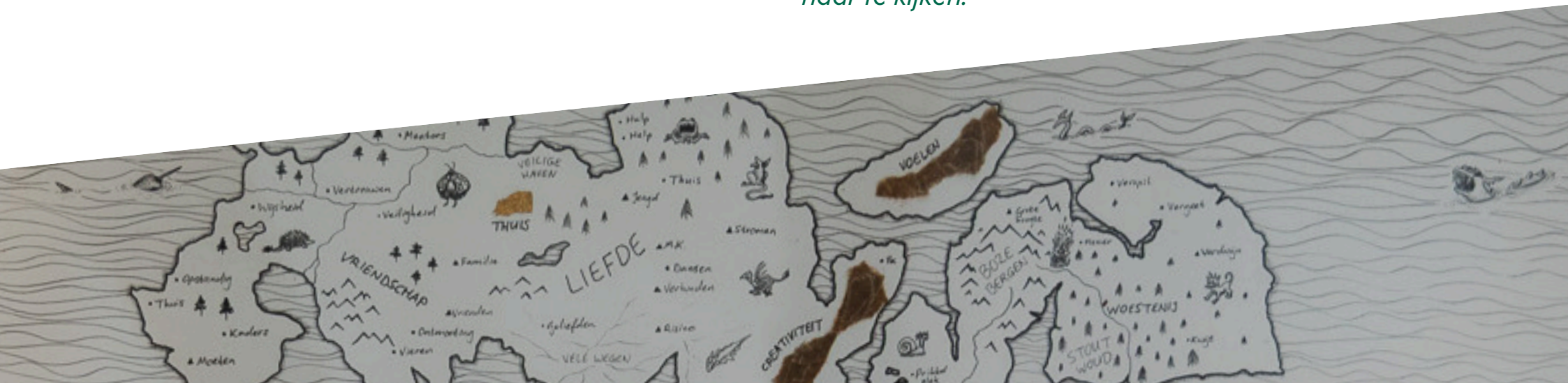
De werken riepen sterke emoties op.

Veel bezoekers voelden zich geraakt door de kwetsbare thema's die werden verbeeld, maar ook door de kracht die daaruit sprak.

Bezoekers reageerden met ontroering, herkenning en respect. De expositie maakte kwetsbaarheid zichtbaar als universeel en menselijk.

Beweging en inspiratie

“Ik denk dat ik zelf ook maar weer eens creatief aan de slag ga.” “Het nodigt uit om meer en beter naar jezelf en anderen te kijken.” “De chaos brengt vele ideeën samen tot een kleurrijk geheel. Mooi om er een tijdje naar te kijken.”

Sommige bezoekers beschreven het als een bijna fysieke ervaring van ontmoeting en inspiratie:

“BinnensteBuiten. Daar ben ik ondersteboven van. Maar ik voel me heerlijk en heb genoten.”

Verbinding tussen maker en publiek

Wat de tentoonstelling bijzonder maakte, was de directe ontmoeting en samenwerking tussen deelnemers en bezoekers. Door gesprekken tijdens de expositiedagen en het samen kunst maken werd de afstand tussen “maker” en “toeschouwer” kleiner. Bezoekers spraken hun bewondering uit voor het lef van de deelnemers en voelden dankbaarheid dat zij hun binnenwereld wilden delen.

“Wat bijzonder om zo dichtbij te mogen komen, in jullie reis die zoveel losmaakt.” “Mooie tentoonstelling van stuk voor stuk bijzondere en creatieve mensen. Dank dat jullie ons een kijkje wilden geven in jullie binnenwereld.” “Ik heb jullie gezien. Het heeft mij geraakt.”

De expositie liet zien dat gezien worden niet alleen helend is voor de maker, maar ook voor de kijker.

Reflecties

Thuis Wageningen & kunstenaar

Kunst als sleutel tot herstel, verbinding en innovatie

Voor Thuis Wageningen bevestigde (ON)GEZIEN de kracht van kunst als middel voor herstel en preventie. Kunst creëert ruimte voor gevoel, intuïtie en verbeelding – precies waar het huidige zorgsysteem vaak tekortschiet. Het project bracht mensen letterlijk uit hun hoofd en terug in contact met zichzelf en elkaar.

"Tijdens (ON)GEZIEN zag ik hoe kunst ruimte kan scheppen waar taal tekortschiet. Deelnemers kwamen binnen met spanning, maar vertrokken met trots."

– An Kuper, begeleidend kunstenaar

Deelnemers ervoeren dat ze geen kunstenaar hoefden te zijn om iets waardevols te maken. De gelijkwaardigheid binnen de groep – jong en oud, kwetsbaar en krachtig – maakte het proces menselijk en inclusief.

Conclusies & Aanbevelingen

“(ON)GEZIEN” bewees dat kunst een taal is die iedereen kan spreken. Het project doorbrak taboes, versterkte zelfvertrouwen en creëerde ruimte voor menselijkheid en gesprek. De hoofddoelen zijn gerealiseerd: deelnemers vonden nieuwe kracht en rust; het publiek werd geraakt en geïnspireerd.

Aanbevelingen:

- Structurele verankering van kunstprojecten binnen het sociaal domein.
- Stimuleren en faciliteren van samenwerking tussen zorg, welzijn en cultuur.
- Meerjarige programmatische ondersteuning om blijvende gemeenschappen te bouwen.
- Kunst vaker inzetten als middel voor positieve gezondheid en sociale cohesie.

Wat begon met onzekerheid groeide uit tot een plek van vertrouwen, nieuwsgierigheid en compassie. (ON)GEZIEN maakte zichtbaar dat we allemaal iets waardevols te delen hebben. ‘(ON)GEZIEN’ bewees dat ‘gezien worden’ helend is – voor maker én publiek. Het project bracht mensen uit hun hoofd en terug in verbinding met zichzelf en elkaar.

Omdat het
anders moet,
omdat het
anders kan.

Thuis Wageningen
Stationsstraat 32
6701 AM Wageningen
www.thuiswageningen.nl

thuis
wageningen